

סיפורים נפלאים פרשת דברים

היינו: אף על פי שהוכחתי אתכם, יהי רצון שירבו כמותכם יהודים כשרים לדורי דורות.

"הבו לכם אנשים חכמים ונבנים וידועים לשבטיכם ואשימם בראשיכם" (א, יג)

בנוסף למעלתם הנשגבה של גדולי התורה, המתאפיינת בדעת תורה ובכישרונם האדיר לראות נכוחה את הדברים, נתברכו חכמי ישראל בדבר ייחודי נוסף: "הם גוזרים לפני המקום והוא עושה" (מדרש). הם לא רק מכוונים לאמת אלא יוצרים אותה. עצתם גזרה היא, וכאשר צדיק גוזר, הקב"ה מקיים. בדרך זו יתפרש מאמרם ז"ל: "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (דברים יז, יא). אפילו נראין בעיניך על שמאל שהוא ימין ועל ימין שהוא שמאל, שמע להם" (ספרי). יתכן בהחלט שעד שלא יצא הדבר מפי החכמים, היה הימין ימין והשמאל שמאל, כפי שהדברים אמנם נראים. אך כיון שאמרו על הימין שהוא שמאל הפך הימין להיות שמאל, לפי שכך גזר הצדיק. בתקופה הראשונה לרבנותו של מרן הגרי"ז הלוי סולוביצ'יק זצ"ל בעיר בריסק, באו קציני צבא לבית הכנסת בראש השנה לדרוש מהרב שיבוא עימם כדי להגיד וידוי עם אסיר יהודי שנשפט למוות. מכיוון שהרב עמד באותה שעה בתפלת שמונה עשרה של שחרית, לא רצו הקצינים להפריע לו, ויצאו את המקום בהבטיחם כי ישובו אליו שנית כעבור זמן מה. כאשר הציע מישהו מהקהל לקצינים שיקחו רב אחר מתוך הקהל, אמרו להם שקיבלו פקודה להביא את הרב הרשמי. לאחר שנסתלקו, סיים הרב את תפילתו, ומשמע על העניין, החליט שלא ללכת ויהי מה. משנודע הדבר, נמצאו בין הקהל מתפללים שהעלו חשש שמא יבולע ליהודים אם הרב לא יציית להוראת השלטון, ומכיוון שהרב היה עדיין צעיר לימים (בן 23 בערך) וכולם הכירוהו עוד כנער, הרשו לעצמם לחוות דעה בקול רם. אחדים מהם אף העזו פניהם ואמרו לרב שהוא מסכן את כל הקהילה, אך דבריהם לא הועילו והרב נשאר נחוש בדעתו. באמצע תפילת הלחש של מוסף, באו הקצינים שנית לבית הכנסת. הרב, שהבחין בהם, נשאר עומד על מקומו שעה ארוכה, כאילו הוא עדיין באמצע תפילתו, ובכך מנע מהם לגשת אליו. סבלנותו של הקהל פקעה, עד שקם אחד מזקני המקום, הציע את עצמו בפני הקצינים כאילו הוא הרב הרשמי והלך עמיהם. אחרי התפילה הגיעו כמה שוטרים אל בית הרב בבהילות, ובני הבית נבהלו מאד, כיון שחשבו שהם באים לאסור את הרב על שסרב לציית להוראות השלטונות. עד מהרה התברר, כי הללו היו שוטרים מעיר אחרת שנשלחו לשאול אם הלך כבר הרב אל הנדון למוות, כיון שזה עתה התברר כי היהודי הוא הואשם בטעות, ולמעשה הוא חף מפשע, ואין להוציאו להורג. אז התברר, כי הזקן ש"התחכם" ויצא לשיעור רצונו של הקהל לייצג את הרב, גרם למותו של היהודי. אילו היו סרים למשמעתו של הרב, שהיה אמנם רך בשנים אך אב בחכמה וביראה - לא היו נכשלים. (לקח טוב)

"אלה הדברים אשר דבר משה" (א, א)

לפי שהן דברי תוכחות... הזכירים ברמז מפני כבודן של ישראל. (רש"י)

הבעש"ט הק' הקפיד מאוד על המגידים שהיו דורשים לקהילות והיו מונים את חטאיהם של בני ישראל, פעם הגיע הבעש"ט הק' לבית המדרש וראה מגיד אחד מוכיח את בני הקהילה ומונה את חטאיהם, צעק הבעש"ט איך אתה יכול לדבר לשון הרע על בני ישראל, האם הנכם יודעים כשיהודי רץ כל היום ועובד בגלל פרנסתו כדי להביא אוכל לבני משפחתו, וכשבא לפנות ערב ונזכר שעוד לא התפלל מנחה, ותיכף ומיד קם ומתפלל, בין שהוא יודע ובין שאינו יודע, מה הוא מתפלל, כל השרפים ואופנים רועדים בשעת המנחה ההוא. ואיך אתה לא נזהרת בלשונך להוציא לעז על בני ישראל. (מעשי הבעל שם טוב)

"אלה הדברים" (א, א)

משה רבינו מוכיח את עם ישראל לפני מותו בדרך רמז, על מנת לא לפגוע בכבודן של ישראל.

יש מצוה הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא ומבארים חז"ל: תוכיח אותו באופן כזה שלא יפגע, באופן שלא תשא עליו חטא, שלא יצא מזה חלילה חטא שפגעת בו. צריכים לדעת שכאשר ניגשים להוכיח מישהו שחלילה אין לנו נגיעות בעצם התוכחה וידינו נקיות.

מסופר על האדמו"ר הר"י"צ שהגיע לבית הרפואה, נאלץ הרופא להזריק לו זריקה. הוא עקב בדריכות אחר ההכנות של הרופא והאחות, ניקו ידיים בחומר מיוחד, לקחו את המחט מארזיה סטרילית וניקו את המקום באלכוהול שלא יחדרו חלילה חיידקים לגופו.

בתגובה אמר הרבי למזכירו שניתן ללמוד מזה מוסר השכל חשוב מאוד: לפני ש"דוקרים" מישהו אחר = שמוכיחים אותו על מעשה לא טוב שעשה, צריך שהתוכחה תהיה סטרילית וללא נגיעות אישיות, שאם לא כן עלולים דברי התוכחה להזיק יותר מאשר להועיל...

"ד' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף

פעמים" (א, יא)

שבת אחת ישב החוזה מלובלין ז"ע בשולחנו הקדוש, והתחיל להוכיח את עצמו בדברים קשים ונמרצים, כאילו היה הפושע המובהק שבדור. נכוו אזניהם של השומעים והיו נשמטין אחד אחד מרוב אימה ופחד: אם רבם כך, מה יהא עליהם, לפתע השתתק החוזה והבחין במבוכתם, פנה אליהם: - הלוואי ויעזור לכם השם יתברך, ולא יהיו נכדיכם גרועים יותר ממני... בסיפור זה הסביר הרבי ר' לייבליי אייגר ז"ע מלובלין, נכדו של הגאון רבי עקיבא אייגר זצ"ל, את הפסוק דנן. כיון שראה משה שנשבר לבבם של בני ישראל מתוכחתו, חשש שמא יפלו בעצבות, ומיד אמר להם: "יוסף ד' עליכם ככם אלף פעמים",

סיפורים נפלאים פרשת דברים

"לא תגורו מפני איש" (א, יז)

בבראדי כיהן רב אחד שהיה מיוחס ועשיר וקרובו של בעל ה"נודע ביהודה" זצ"ל. היה אותו רב תקיף ובני העיר יראו מפני תקיפותו. לימים יצא לעז על אשתו כי לא טובה השמועה, וחכמי העיר דרשו וחקרו והתברר להם כי השמועה אמת. אך הרב חרץ משפט בכח המלכות והכריז כי כל מי שיוציא לעז על אשתו ויאמר עליה דבר מגונה, אחת דתו להלקותו ברבים או לשלם מאה אדומים בעד כל לשון גנאי שיאמר עליה. בין חכמי המקום היו בעל ה"נודע ביהודה" זצ"ל, רבי מאיר מרגליות זצ"ל בעל "מאיר נתיבים", ורבי אברהם גרשון מקיטוב ז"ע, גיסו של הבעש"ט ז"ע. רוח לבשה אותם ברצותם לקיים את הציווי "לא תגורו מפני איש" והם נכנסו לבית הועד אשר בבית הרב, בהיותו מלא אנשים, ואז הכריז בעל ה"נודע ביהודה" בקול רם ואמר: דעו נא כי אשת הרב היא חוטאת וטמאה והא לכם הקנס מאה אדומים בגלל שאמרתי עליה שהיא חוטאת וטמאה, ואילו היו לי עוד מאה אדומים לשלם עבור האמירה שהיא חוטאת וטמאה, הייתי אומר שוב שהיא חוטאת וטמאה, אך מכיוון שאין לי, די בכך שאמרתי פעם אחת שהיא חוטאת וטמאה. כך כפל ושישל עוד ועוד את לשון הגנאי, מבלי לשלם אלא פעם אחת בלבד. כאשר סיים בעל ה"נודע ביהודה" את דבריו החל רבי מאיר מרגליות לקרוא בקול גדול בגנותה של האשה, ומכיוון שלא היו לו מאה אדומים, הלקוהו. לאחר מכן הצטרף לקולות המחאה גם רבי אברהם גרשון מקיטוב, וכאשר ביקשו להלקותו, החלה מהומה גדולה מהמון אדם שהתאסף במקום והוא נמלט מן העיר אל גיסו הבעש"ט במעוז'בוז'. בעקבות מעשה זה נאלץ בעל ה"נודע ביהודה" ועמו בני משפחתו לעזוב את בראדי אל העיר דובנא, שם ישבו חדשים מועטים, עד ששיגרו לו כתב רבנות מהעיר יאמפאלא, שם הנהיג ישיבה גדולה והעמיד תלמידים רבים והגונים ויצא שמו לקצווי ארץ.

"ההולך לפניכם בדרך" (א, לג)

יהודי צריך להרגיש שהקב"ה צועד עמו יד ביד לאורך כל הדרך, גם בלכתו בדרך... הרגשה זו נוטעת בליבו של אדם בטחון מוחלט. גם בעניין שידוכין מוצאים אנו את הצורך באמונה תמידית בבורא עולם. "ואין תבונה ואין עצה לנגד ה', מה' אשה לאיש". עשיר גדול בא לפני השרף מקוצק זצ"ל וסיפורו בפיו: כידוע לרבינו הייתי בעבר עשיר גדול, מוקף במשרתים ומשרתות לרוב, ניהלתי חיי מותרות כמשופע בעושר וכבוד ולא חסר לי מכל טוב שבעולם.

בין אלו המשרתות הרבות שהיו בביתי היתה בתולה בוגרת, שחסכה לה בעמלה ובזיעת כפה סכום כסף נכבד מעבודתה בביתי זה מספר שנים. לימים בקשה ממני שאקנה לה בסכום זה שחסכה לעצמה, כרטיס הגרלה כדי שיהא לה שמור זה הכרטיס לכשתמצא בעל להינשא עמו, ומי יודע מה יהא אולי

תזכה בהגרלה מזה הכרטיס להתעשר ולבנות בזה את ביתה. עשיתי כבקשתה, ממשיך האיש בסיפורו, כשמוסרת היא את הכרטיס למשמרת ביד אביה, ואילו ממני בקשה היא לרשום לעצמי את מספר כרטיסה. ביתיים עברו שנים על גבי שנים, כשמתבגרת היא והולכת, אולם זיווג לא נזדמן לה עדיין. עלי אף עברו הרבה מארעות קשים זוגתי נפטרה, ועסקי החלו להתדרדר מטה מטה, עד שאבדתי את כל הוני, ולא עוד אלא שנשארתי בגפי לאחר שנישאו כל בני ובנותי לאנשים, ועזבו את ביתי כשמותירים אותי עני ואביון בודד וגלמוד.

ויהי היום בעת בודקי במספר הגרלות הזוכים... עמד ליבי מפעום! ומה רואות עיני? הנה זכה הכרטיס של המשרתת שבביתי בסכום גדול ביותר סך מאה אלף רובל.

מיד חשבתי לעצמי תכנית מפתיעה, להשתדך עמה ועי"ז אחזור לקדמותי, שלחתי שדכן בשליחות אל אותה משרתת שבביתי שיציע לה אותי לחתן עבודה, כששמתי יד לפה עדיין לבל לגלותה על זכייתה הגדולה שנפלה בחלקה, ידעתי כי היא מצידה לא תתנגד לשידוך.

ואכן כפי ששערתי כן היה, היא לא התנגדה כלל, הנישואין התקיימו ב"ה, כשכל אחד מאתנו מרוצה בכך, היא בהיותה מיואשת זה מכבר למצוא חתן כלבבה, אני בעמדי בפני עליה לגדולתי ולמעמדי כבראשונה בעושר וכבוד... וכיון שידעתי שעתיד לנו סכום גדול הרשיתי לעצמי לקחת הלוואות גדולות ולהפריז בהוצאות עבור החתונה...

לאחר שעברו שבועות מספר, הופעתי יום אחד בביתי ו... בשורה טובה מתפרצת מפי: "היודעת את, זוגתי, לא יאומן כי יסופר, זכינו ב"ה בכרטיס הגרלתך בזכייה גדולה ביותר, התעשרנו במאה אלף רובל!"

בכאב עצור וכשכל כולה מתפלצת מצער נענית היא מרוב בושה, "את הכרטיס מכר אבי מזה כבר שנים מספר, כשבונה הוא מכך את ביתו וכלכלתו..." כרעם ביום בהיר, וכמטרי זעף ביום הקיץ, נתכו עלי דבריה כמהלומה, עולמי חשך עלי ולא ידעתי את נפשי מרוב צער...

מה אעשה עתה רבינו, באשר רק הסתבכתי מנישואי אלה, חשבתי שע"י הנישואין לשפר מצבי ועתה לא רק שלא זכיתי, אלא כי נתווספו לי חובות על גבי חובות בבניית ביתי החדש נוסף על כל דאגותי הקודמות, ומלבד מה שנשאתי אשה פשוטה משרתת בביתי בושה וכלימה לי, ברצוני לגרשה. אמר לו הרב דע לך, כל זה היה השגחת ה' מסבב כל הסיבות שתחתן עמה, ומכיוון שגורתו היתה שתינשאו שניכם יחד, ובמצב שהיית לא היתה אפשרות לעשות זאת, שאתה גביר גדול ולא תרצה להתחתן עם אשה פשוטה כזו, על כן הביאך ה' למצב זה כדי שתתחתן עמה ואין עצה ואין תבונה לנגד ה'... "מה' אשה לאיש".

(דרך השידוך)

א לוס שבת